

BESLUT

SB 175/08

2007-03-17

Dnr: 799/07-32

SAKEN

Närradiosändningarna i Radio Vallentuna, 2007-09-26, kl. 6.00–8.00 och 2007-10-17, kl. 8.00–10.00; fråga om sändningsbeteckning, otillbörligt gynnande och inplacering av sponsringsmeddelanden

TILLSTÅNDSHAVARE

Vallentunas Vänner (sändningsort Stockholm/Vallentuna)

BESLUT

Sändningarna fälls. Granskningsnämnden anser att överträdelse skett av bestämmelserna om sändningsbeteckning, otillbörligt gynnande och inplacering av sponsringsmeddelanden.

SÄNDNINGARNA

Granskningsnämnden har på eget initiativ granskat närradiosändningarna i Radio Vallentuna den 26 september 2007 kl. 6.00–8.00 och den 17 oktober 2007 kl. 8.00–10.00. Granskningen har gjorts med utgångspunkt i 6 kap. 4 och 9 §§ samt 7 kap. 1–3, 5 och 8–9 §§ radio- och TV-lagen.

Sändningarna bestod båda dagarna av programmet *Morrongänget*, som innehöll musik, programledarprat med lyssnartävlingar, nyheter (*TV4-nyheterna* och lokala nyheter från "Vallentuna Steget", som är en tidning som delas ut i Vallentuna och Täby kyrkby), väderrapporter samt annonser. Sändningarna uppgavs komma från 'V97' – den av Radio- och TV-verket registrerade sändningsbeteckningen 'Radio Vallentuna' angavs inte. Annonsblockens försignatur utgjordes av en ljudeffekt och en röst som sa "reklam". Eftersignaturen utgjordes av ett kort musikstycke med sångtexten "V97".

Nyhetssändningar

TV4-nyheternas ljudvinjett var densamma som för *Nyheterna* i TV4. I början av programmet sa nyhetspresentatören bland annat "Det här är TV4-

nyheterna". I slutet av programmet sa hon "Senaste nytt hittar du på tv4nyheterna.se".

Abba-quiz

Vid ett tillfälle den 17 oktober sa en av programledarna följande: "Vi ska tävla i vårt Abba-quiz nu. Du som lyssnar, nu har du chansen att vinna de här biljetterna. Det handlar om The Original Abba Orchestra Christmas Edition och galabiljetter till detta. Några utav Sveriges stora artister är med och sjunger Abba-låtar. Det är Jerry Williams, Magnus Carlsson, Jessica Folcker, Agnes Karlsson, Dea Nordberg, Mats Ronander och några fler. Blev alldeles andfådd där. Två biljetter kan man alltså vinna, det här är på Globen mina vänner. Dessutom ingår en fantastisk galasupé i det här, i julens tecken då, det är ju lite julmat så klart. Och då har vi vårt Abba-quiz här och det går till som så, du ringer in och får vara med och tävla på 511 795 00 och så får du svara på tre frågor och då gäller det att kamma hem så många rätt som möjligt, och det är sant eller falskt-svar som gäller."

Vid ett annat tillfälle sades följande: "Nu ger V97 dig en unik chans att vinna två exklusiva galabiljetter och julmiddag. Abba Orchestra Christmas Edition. En storslagen julshow i Globen Annexet i december. Missa inte Abba-quiz. Varje morgon strax efter åtta med Ann-Sofie och Loogna. Var med i V97:s Abba-vecka."

Artistintervju

En intervju med artisten NN den 17 oktober avslutades på följande sätt: "NN alltså här i V97, norrorts egen lokalradio. Som alltså uppträder på Täby Park Hotell nu på söndag faktiskt, bland annat med [artist] och [musiktrio]. Missa inte det, jag tror det blir fantastiskt själv jag." Därefter spelades musik. Efter musiken sa programledaren följande: "... Sirpa ringde in här, fortare än kvickt efter det att jag hade lagt på telefonen. Jag pratade ju med NN här som uppträder på Täby Park Hotell alltså, nu på söndag, och då glömde jag ju tala om vilken tid det var, fy skäms på mig Ann-Sofie. Då kan jag tala om att det är 18.30 på söndag om du vill titta på NN och alla hennes vänner."

Sponsring

Vid sammanlagt åtta tillfällen under de granskade sändningarna sändes följande sponsringsmeddelande: "Morgonen på V97 i samarbete med Bra bil – din Volvo- och Renaulthandlare." Meddelandet sändes vid följande klockslag den 26 september: kl. 6.28:04, kl. 6.57:02, kl. 7.26:08 och kl. 7.55:30, samt vid följande klockslag den 17 oktober: kl. 8.25:42, kl. 8.54:16, kl. 9.28:32 och kl. 9.58:01.

I anslutning till väderrapporten sändes följande sponsringsmeddelande: "Vädret i V97 presenteras av Elverket – vi ägs av Vallentunaborna." Vädret presenterades av en av programledarna för *Morrongänget*. Inslaget var ca 15–20 sekunder långt och bestod av uppgifter om klockslag, aktuell temperatur

och dagens väderprognos. Sponsringsmeddelandet sändes vid sammanlagt sex tillfällen under de granskade sändningarna.

Vid ett tillfälle den 26 september sändes ett inslag där en man sa följande:
 ”På fredag den 28 september firar norrorts största ettåring V97 sin födelsedag. Kom och fira med oss. Träffa *Morrongänget* med Ann-Sofie och Loogna som sänder live från Tuna torg i Vallentuna mellan klockan 7 och 9. Tävlingar, live-artister och överraskningar. Sändningarna från V97:s födelsedagsfirande presenteras av Vallentuna centrum.”

TILLSTÅNDSHAVARENS YTTRANDE

Sändningsbeteckning

Ansökan om att ändra sändningsbeteckningen hade getts in till Radio- och TV-verket vid sändningstillfället. Enligt beslut den 16 november 2007 är sändningsbeteckningen ändrad till V97.

Nyhetssändningar

Det var relevant att informera om källan till nyheterna med tanke på trovärdigheten. Att TV4 och Vallentuna Steget nämndes var därför av informationsintresse.

Abba-quiz

Det var nödvändigt att ge information om vad som ingick i tävlingspriset och av informationsintresse att berätta vilka som skulle uppträda samt när och var uppträdandet skulle ske.

Artistintervju

Det var av underhållnings- och informationsvärde att berätta var och när artisten NN skulle uppträda.

Sponsring

Morgonsponsorn angavs tydligt i början och slutet av programmet. Det var nödvändigt att förtydliga ”Bra bil” med att lägga till ”din Volvo- och Renaulthandlare” eftersom det annars skulle bli för allmängiltigt och leda till förväxling av avsändaren och uttrycket ”bra bil”.

Väderrapporten var ett eget program som hade signatur både före och efter och därför kunde sponsras. Förtydligandet av vädersponsorn var berättigat eftersom det finns flera elverk.

Sändningarna av stationens ettårsjubileum måste ses som ett eget tema och utgjorde därmed ett särskilt program.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Sändningsbeteckning

Den som sänder program enligt radio- och TV-lagen ska använda den beteckning för sina sändningar som har godkänts av Radio- och TV-verket (6 kap. 9 §). Beteckningen ska anges en gång varje sändningstimme eller, om det inte är möjligt, mellan programmen. Syftet med denna ordning är att det klart ska framgå för lyssnarna vem det är som sänder.

Otillbörligt gynnande

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen (6 kap. 4 § radio- och TV-lagen). Ett gynnande kan accepteras om det är motiverat av ett informations- eller underhållningsintresse. Ju mindre sådant intresse som finns desto mindre är också den grad av fokusering på till exempel ett varumärke eller ett företagsnamn som kan tillåtas. Omvänt gäller att en högre grad av fokusering – och därmed gynnande – kan tillåtas om informations-/underhållningsintresset är betydande.

När det gäller vinstpresentationer i radio har nämnden godtagit att det i samband med själva tävlingen någon enstaka gång och i neutrala ordalag talas om vad vinsten består av.

Inplacering av sponsringsmeddelanden

Ett meddelande om att ett program är sponsrat ska lämnas på lämpligt sätt i början och/eller slutet av programmet (7 kap. 8 § första stycket radio- och TV-lagen). En central fråga vid tillämpningen av denna bestämmelse är tolkningen av begreppet program. Vid bedömningen av om en sändning utgör ett program har nämnden beaktat omständigheter som bland annat särskilt namn eller egen vinjett, särskild programledare, eget tema, särskild sändningstid och längd. Regeringsrätten har i RÅ 2001 ref. 4 slagit fast att sponsringsmeddelanden i omedelbar anslutning till väderprognoser, som inte ansetts utgöra särskilda program utan endast korta inslag i andra program, strider mot 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen. De vädersändningar som prövades av Regeringsrätten var mellan 12 och 50 sekunder långa och utgjordes av en väderkarta med tillhörande speakerröst.

För blocksändningar i radio gäller enligt Granskningsnämndens praxis att det är möjligt att betrakta varje programtimme mellan hela klockslag som ett program som kan sponsras, förutsatt att inga andra sponsrade program förekommer under mellantiden. Enligt nämnden bör vid tillämpningen av denna princip sponsringsmeddelandena placeras i nära anslutning till det hela klockslaget.

Utformning av sponsringsmeddelanden

Av bestämmelsen om otillbörligt gynnande i 6 kap. 4 § radio- och TV-lagen följer att ett sponsrat program inte får innehålla till exempel reklambetonade

uttalanden om sponsorns verksamhet (prop. 1992/93:70 s. 30). Enligt Granskningsnämndens praxis får inte heller sponsringsmeddelandena innehålla reklambetonade tillägg eller uppgifter om till exempel sponsorns adress eller telefonnummer. Logotyper, neutralt utformade prefix eller tillägg som bidrar till eller varit nödvändiga för att identifiera sponsorn har dock godtagits. Sponsringsmeddelanden som utformats i strid med bestämmelsen i 6 kap. 4 § radio- och TV-lagen står även i strid med bestämmelsen i 7 kap. 8 § samma lag att sponsringsmeddelanden ska lämnas på lämpligt sätt.

Avgift

Vid överträdelser av bestämmelser om annonser, sponsring och otillbörligt gynnande av kommersiella intressen kan Granskningsnämnden ansöka hos länsrätten om att den sändande ska betala en särskild avgift (10 kap. 5 § och 12 kap. 4 § radio- och TV-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Sändningsbeteckning

Granskningsnämnden konstaterar att den av Radio- och TV-verket registrerade sändningsbeteckningen inte angavs under sändningarna. Även om en ansökan om ändrad sändningsbeteckning getts in är det den vid tidpunkten för sändningen registrerade beteckningen som ska anges. Nämnden finner därför att överträdelse har skett av bestämmelsen i 6 kap. 9 § radio- och TV-lagen.

TV4-nyheterna

Granskningsnämnden anser att det i och för sig måste vara möjligt och också är lämpligt att med en källhänvisning ange vem som står bakom en nyhets-sändning. Nämnden anser dock att det genom hänvisningen till TV4:s webbplats och ljudvinjetten, som var identisk med den för *Nyheterna* i TV4, uppkom ett gynnande av TV4 som gick utöver vad som var motiverat av ett informationsintresse. Inslagen strider därför mot bestämmelsen i 6 kap. 4 § radio- och TV-lagen.

Abba-quiz

Granskningsnämnden konstaterar att det evenemang som lyssnarna kunde vinna biljetter till i tävlingen Abba-quiz presenterades i positiva ordalag vid två tillfällen. Nämnden anser att omnämnandena gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för en vinstpresentation och finner att bestämmelsen om otillbörligt gynnande därmed överträtts.

Artistintervju

Granskningsnämnden anser att omnämnandet av var och när artisten NN skulle uppträda, tillsammans med programledarens uppmaning att inte missa uppträdandet, innebar ett otillbörligt gynnande som inte motiverades av ett underhållnings- och informationsintresse.

Sponsringsmeddelanden för blocksändning och väderrapport

Granskningsnämnden konstaterar att sponsringsmeddelandena för block-sändningen 'Morgonen på V97' som lämnades vid följande tidpunkter inte kan anses vara inplacerade i nära anslutning till det hela klockslaget: kl. 6.28:04, kl. 7.26:08, kl. 7.55:30, kl. 8.25:42, kl. 8.54:16 och kl. 9.28:32. Inplaceringen av sponsringsmeddelandena strider därmed mot bestämmelsen i 7 kap. 8 § i radio- och TV-lagen. Däremot godtas de meddelanden som lämnades kl. 6.57:02 och 9.58:01. Granskningsnämnden anser vidare att det faktum att namnet på två bilmärken, förutom namnet på en bilfirma, nämndes i sponsringsmeddelandet för 'Morgonen på V97' utgjorde ett sådant reklam-betonat tillägg som strider mot 6 kap. 4 § och 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen.

Nämnden anser att väderrapporten – som var ca 15–20 sekunder lång, innehöll uppgifter om klockslag, aktuell temperatur och dagens väderprognos samt lästes av programledaren för omkringliggande sändning – inte uppfyller kriterierna för att kunna karaktäriseras som ett särskilt program som kan omges av sponsringsmeddelanden. Mot den bakgrunden anser nämnden att de sponsringsmeddelandena som lämnades i anslutning till väderrapporterna har placerats i strid med bestämmelsen i 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen. Nämnden anser vidare att delen ”vi ägs av Vallentunaborna” i anslutning till sponsorns namn var ett sådant reklambetonat tillägg som strider mot 6 kap. 4 § och 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen. Nämnden vill också understryka att betraktandet av en programtimme mellan hela klockslag i en blocksändning som ett program som kan sponsras förutsätter att inga andra sponsrade program förekommer under programtimmen.

Sponsringsmeddelande i anslutning till ettårsjubileumsjingel

Granskningsnämnden konstaterar att det vid ett tillfälle sändes en jingel för den kommande sändningen med anledning av stationens ettårsjubileum. Information om ett kommande program uppfyller inte kriterierna för att kunna karaktäriseras som ett särskilt program som kan omges av sponsringsmeddelanden. Mot den bakgrunden anser nämnden att det sponsringsmeddelande som lämnades i anslutning till jingeln har placerats i strid med bestämmelsen i 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen.

AVGIFT M.M.

Granskningsnämnden finner inte skäl att nu ansöka om påförande av särskild avgift enligt bestämmelserna i 10 kap. 5 § och 12 kap. 4 § radio- och TV-lagen.

Nämnden utgår från att Vallentunas Vänner kommer att följa radio- och TV-lagens bestämmelser om sändningsbeteckning, otillbörligt gynnande och inplacering av sponsringsmeddelanden.

Detta beslut har fattats av Kerstin Calissendorff, Jan-Erik Billinger (skiljaktig), Maria Edström (skiljaktig), Per Frankelius (skiljaktig), Jesper Strömbäck, Annika Åhnberg och Henrik Jermsten efter föredragning av Jonas Nilsson.

På Granskningsnämndens vägnar

Kerstin Calissendorff

Jonas Nilsson

SKILJAKTIG MENING

Ledamöterna Jan-Erik Billinger, Maria Edström och Per Frankelius var skiljaktiga. Enligt deras mening borde beslutet under rubriken Granskningsnämndens bedömning | *TV4-nyheterna* ha följande lydelse.

Granskningsnämnden anser att det måste vara möjligt och också är lämpligt att med en källhänvisning ange vem som står bakom en nyhetssändning. Nämnden anser att det genom hänvisningen till TV4:s webbplats och ljudvinjetten, som var identisk med den för *Nyheterna* i TV4, visserligen uppkom ett gynnande av TV4, men att detta inte gick utöver vad som var motiverat av ett informationsintresse.